

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Стоянової Тетяни Володимирівни на тему:
«Особливості перекладу юридичних документів ЮНЕСКО
із захисту прав на освіту»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.02.16 – перекладознавство

На сучасному етапі розвитку світової культури, характерною ознакою якого є широка глобалізація, інтернаціоналізація і всеосяжність електронних засобів зв'язку, особливого значення набуває процес міжнаціональної комунікації. Значне місце в цьому процесі займає офіційна комунікація між країнами, яка відрізняється від інших видів комунікації цілою низкою специфічних рис на всіх рівнях її реалізації, що має бути об'єктом компетенції професійних фахівців із перекладу і постійно знаходитися в центрі їхньої уваги. Особливо актуальним це є по відношенню до країн Сходу через їхні суттєві мовні та культурні відмінності. Виокремленню і комплексному дослідженню таких особливостей англomовних документів при їх перекладі китайською мовою і присвячено роботу Стоянової Т.В. При цьому вперше у вітчизняному перекладознавстві досліджуються особливості перекладу китайською мовою англomовних юридичних документів ЮНЕСКО з захисту прав на освіту. Уже той факт, що шановна дослідниця предметом своїх наукових студій обрала перекладацькі стратегії і тактики, які застосовуються у процесі перекладу з однієї іноземної для неї мови (англійської) на іншу іноземну мову (китайську), а не з рідної чи на рідну для неї мову (судячи з

прізвища шановної дисертантки, такою є болгарська мова, а цілком можливо, українська чи російська) свідчить про високий рівень її особистої освіченості і робить честь науковій перекладацькій школі, сформованій відомим фахівцем у галузі вітчизняного перекладознавства, науковим керівником дисертантки доктором філологічних наук, професором Тетяною Михайлівною Корольовою.

Окрім безперечної суто практичної цінності дисертація Т.В. Стоянової має вагомий теоретичний значення, оскільки робить суттєвий внесок у розвиток вітчизняного і навіть міжнародного перекладознавства завдяки комплексній систематизації й узагальненню вдало виконаних наукових розвідок з перекладу відповідних термінів у сфері освіти, а також виявленню і докладному опису лексичних та граматичних особливостей перекладу англомовних документів ЮНЕСКО з захисту прав на освіту китайською мовою.

У дисертаційній роботі дисертанткою запропоновано також нову системну класифікацію перекладацьких операцій, які слід застосовувати при перекладі офіційних документів саме китайською мовою, що теж, безумовно, має важливе як теоретичне, так і практичне значення.

Досить вагомим і цілком достатнім для узагальнюючих наукових висновків є, на нашу думку, матеріал дисертаційного дослідження, а саме – тексти правовстановлюючих документів ЮНЕСКО з захисту прав на освіту, зокрема низка відповідних декларацій, конвенцій, резолюцій тощо, загальним обсягом 1220 умовних сторінок. Такий значний обсяг матеріалу, як і доволі широкий спектр вибору відповідних текстів для лінгвістичного аналізу, на наш погляд, цілком забезпечує високий ступінь наукової репрезентативності.

У зв'язку зі зростаючим і всебічним впливом сучасного Китаю на світову політику, економіку та культуру не викликає жодних сумнівів актуальність цього дисертаційного дослідження. Особливо з огляду на те, що на сьогодні ми маємо у своєму розпорядженні дуже малу кількість ґрунтовних наукових праць, безпосередньо присвячених проблемам перекладу текстів офіційного характеру китайською мовою. І це в ситуації, коли існує надзвичайно гострий

попит на фахівців у галузі саме китайськомовного перекладу, що у свою чергу зумовлює надзвичайно важливу практичну цінність цього дисертаційного дослідження, оскільки його здобутки не лише можна, а й слід обов'язково використовувати у процесі підготовки студентів-сходознавців. Зокрема, матеріал дисертації можна широко залучати під час читання відповідних спецкурсів з усного перекладу офіційних заходів, а також на заняттях з практики писемного перекладу документів для майбутніх синологів – студентів, які навчаються за фахом «китайська мова та література».

Дослідження Т.В. Стоянової має чітку і ґрунтовну методологічну основу, що робить безсумнівними неупередженість, об'єктивність і достовірність досягнутих нею наукових здобутків, які повністю відповідають критеріям науковості знання.

Результати дисертаційного дослідження мають цілком достатній рівень апробації: вони відображені в 10 одноосібних публікаціях, а також доведені до відома вітчизняних та зарубіжних науковців на 6 наукових конференціях. У списку публікацій дисертантки варто виокремити статтю за темою її дисертації, надруковану за кордоном – в одному з відомих університетських журналів Китаю («Жанрово-стилістична характеристика документів ЮНЕСКО з захисту прав на освіту» // Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: Міжнародний журнал. – Харбін: Харбінський інженерний університет, 2018. – С. 53–55).

Робота має достатній обсяг для досягнення поставленої мети та розв'язання заявлених наукових завдань (194 с.). Також слід відзначити доволі значний обсяг опрацьованої літератури (203 позиції), що включає наукові праці як вітчизняних, так і закордонних авторів.

А тепер перейдемо безпосередньо до аналізу змісту дисертаційного дослідження Т.В. Стоянової.

У вступі, написаному за традиційною для більшості кандидатських дисертацій схемою, як того й вимагають відповідні правила, обґрунтовано актуальність обраної теми, вибір предмета та об'єкта дослідження, визначено

головну мету дослідження, сформульовано наукову новизну та теоретичне значення роботи, окреслено можливості практичного використання досягнутих результатів, а також визначено основний матеріал дисертаційного дослідження, його методологічну базу, зазначено обсяг, структуру й види апробації роботи.

У першому розділі дисертації розглянуто юридичні аспекти створення міжнародних документів, а також їх місце в системі міжнародного права. Наведено докладну жанрово-стилістичну характеристику текстів міжнародних документів, а також розглянуто типові ознаки англомовних міжнародних документів, передусім на лексичному та граматичному рівнях. Здійснено також стислий аналіз лінгвістичної специфіки юридичних термінів, зокрема наведено структурну і словотвірну класифікації термінів як для англійської, так і китайської мов. Окреслено головні складові лінгвокультурної специфіки сучасної ділової китайської мови, які накладають суттєвий відбиток на процес передачі нею англомовних текстів.

У другому розділі наведено огляд наявних у сучасному перекладознавстві наукових розвідок, що торкаються операцій, які виконує перекладач у процесі адекватної передачі мовленнєвого продукту іноземною мовою. Процес перекладу розглянуто з позицій комунікативного підходу, що наголошує на важливості максимального зближення комунікативного ефекту, який має текст оригіналу, на його рецепієнта – носія тієї мови, якою написано цей текст, з комунікативним ефектом, закладеним в текст перекладу, на носіїв мови перекладу. Також у цьому розділі було зроблено інвентаризацію описаних в сучасних перекладознавчих розвідках трансформацій, які використовуються у випадку неможливості еквівалентного перекладу. Дисертанткою були також виділені й описані спільні та відмінні риси між різними типами міжнародних юридичних документів. Зокрема, було окреслено певну різницю в кількісному розподілі вживаної термінології в конвенціях, резолюціях і деклараціях. У цьому ж розділі дисертації перераховані основні відмінності трьох зазначених типів документів на рівні синтаксису.

У третьому розділі дисертаційної роботи окреслено різні способи відтворення досліджуваного матеріалу – документів ЮНЕСКО з захисту прав на освіту – у процесі їхнього перекладу з англійської мови китайською. Зокрема описано специфіку іншомовної передачі семантики термінологічної лексики, низки граматичних особливостей тощо. Слід відзначити ґрунтовність результатів саме цього розділу дисертаційного дослідження, які було вдало й переконливо підкріплено кількісними розрахунками та значною кількістю конкретних прикладів.

Будь-яка дисертаційна робота – кандидатська чи докторська – цінується насамперед самостійно здобутими науковими результатами, які формуються у відповідних висновках до дисертаційного дослідження. І в цьому відношенні праця Тетяни Володимирівни Стоянової заслуговує об'єктивно високої оцінки. Висновки дисертантки як до окремих розділів її наукової роботи, так і до дисертаційного дослідження в цілому ретельно продумані, чітко сформульовані, достатньо аргументовані й узагальнені. Об'єктивність висновків, що їх робить дисертантка, не викликає сумнівів – вони підтверджуються достатньою кількістю фактичного матеріалу, який пройшов ретельну наукову обробку.

Загалом дисертаційне дослідження відрізняється чіткою та цілісною концепцією, достатньо розробленою методикою аналізу, науковою новизною, достовірністю і належною обґрунтованістю одержаних висновків.

Апробація матеріалів дисертації була проведена в достатньому обсязі на 6 наукових конференціях, у тому числі 4 міжнародних.

Автореферат і публікації дисертантки повною мірою висвітлюють зміст її дисертаційної роботи й отримані наукові результати.

Проте дозволимо собі також висловити певні критичні зауваження та міркування, які можуть стати в нагоді при подальшому розвитку результатів дослідження:

1. Викликають досаду деякі друкарські помилки в авторефераті і незначні орфографічні погрішності (зокрема непослідовність використання прийменників «в» - «у», «з» - «із»).

2. Слід було надати детальнішу аргументацію рішенню не виділяти серед текстів, що належать до офіційно-ділового стилю, підстиль військових документів. Також варто зазначити і детально обґрунтувати, як саме можна класифікувати відповідні документи такого характеру.

3. У дисертації стверджується, що для передачі офіційних документів необхідно використовувати стратегію комунікативно-рівноцінного перекладу. Обґрунтуйте, якщо це можливо, невикористання стратегії переадресування для передачі досліджуваного матеріалу.

4. На наше переконання, слід також надати більш вичерпне пояснення тому факту, що в досліджуваному матеріалі, до якого відносяться юридичні документи, превалюють загальноживані терміни у порівнянні з суто юридичною термінологією.

5. Хотілося б також почути пояснення зазначеному в дослідженні факту необхідності наведення англійських абревіатур паралельно з їхніми китайськими відповідниками, зокрема при перекладі назв організацій китайською мовою.

Однак зазначені нами критичні зауваження та окремі міркування жодним чином не применшують значущість дисертаційного дослідження Стоянової Тетяни Володимирівни, а мають радше рекомендаційний характер і покликані стати своєрідним імпульсом для подальшого розвитку здобутків цієї цікавої, актуальної і перспективної наукової розвідки.

З огляду на зазначене можна констатувати, що дисертаційне дослідження Тетяни Володимирівни Стоянової має характер оригінальної і завершеної науково-дослідницької роботи на важливу для сучасного перекладознавства тему. Наукові результати, отримані дисертанткою мають суттєве значення як для теоретичної науки, так і перекладацької практики. Висновки дисертаційної роботи обґрунтовані належним чином і віддзеркалюють особисті наукові досягнення дисертантки.

Таким чином, на підставі ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження, авторефератом та відповідними публікаціями ми вважаємо, що дисертаційна робота «*Особливості перекладу юридичних документів ЮНЕСКО із захисту прав на освіту*» відповідає всім чинним вимогам Департаменту атестації кадрів Міністерства освіти і науки України, зокрема «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а його авторка – Стоянова Тетяна Володимирівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.16 – перекладознавство.

**Доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри мов і літератур
Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Бондаренко І.П.

ПІДЛИС ВАС ІЗЧУВ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТ
КАРАУЛЬНА Н. П.
23.09.20

